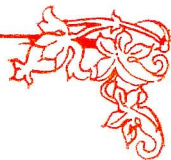

Фиридун Ширински

АЗƏРБАЙҶАН
ХАЛҖ
МУСИГИЧИЛƏРИ

Азербайджанская
Республиканская
Библиотека
им. М. Ф. Ахундова

БАҚЫ
ЈАЗЫЧЫ
1985

Кәрбәләјы Ләтиф

АЗӘРБАЙҶАН мусигичиләри арасында ады һөрмәтлә јад едилән мәшһур гармончалан Кәрбәләјы Ләтиф әлли ил АзәрбајҶан милли мәдәнијјәтинин инкишафына хидмәт етмишдир.

Ләтиф Һүсејн оғлу 1876-чы илдә Шуша шәһәриндә анадан олмушдур. Онун атасы Һүсејн киши чәкмәчиликлә мәшғул иди. Лакин һәвәс-кар мусигичи киши танынмышды. Һүсејн кишинин ики оғлу варды. Мәһәммәд вә Ләтиф. Онлар аталары Һүсејн кишинин чәкмәчилик сәнәтинин өјрәнмәклә барабәр мусигијә хүсуси һәвәс көстәрирдиләр. Ләтиф атасындан гармон чалмағ өјрәндикдән сонра көзәл сәси олан бөјүк гардашы Мәһәммәдлә бирликдә мәнәллә шәнликләриндә вә ајры-ајры аилә мәчлисләриндә чыхыш етмәјә башлајыр. Аз кечмир ки, бөјүк гардаш Чәкмәчи Мәһәммәд ады илә Гарабағын мәшһур ханәндәләриндән бири олур. О, узун илләр Мәшәди Зейнал Бала Мәликов киши виртуоз тарзәндәләрлә Гарабағ, Кәнчә вә Тифлис мәчлисләриндә истәдадлы бир ханәндә киши чалыб-чағырыр. Шүбһәсиз ки, Ләтифин мусиги сәнәтинә дәриндән јијәләнмәсиндә бөјүк гардашы Мәһәммәдин дә чидди тәсири олмушдур.

Кәрбәләјы Ләтиф узун илләр Гарабағ мәчлисләриндә гардашы Мәһәммәди, Малыбәјли Чүмшүдү, Кечәчи оғлуну, Пәсхан Чәлили вә Гәсәб Абышы гармону илә мүшәјнәт етмиш, халғ арасында «Ширин бармағлар» ады илә шөһрәт газанмышды.

1914-чү илдә бүтүн Гағгаз өлкәсиндә уста гармончалан киши мәшһур олан К. Ләтиф «Екстрафон» аксепонер чәмпіјәти тәрәфиндән Кијев шәһәринә дәвәт едилмишдир. О, бурада «Шур», «Орта маһур», «Раст», «Бајаты-Гачар», «Чобан-бајаты»сы, «Секаһ» вә с. муғамлары, «Гызыл-

Кәрбәләйә Ләтиф 1939-чу илин октябр аяында Москвада кечирилән халг мусиги аләтләриндә чалаларың Үмүмтитфаг бахышының иштиракчылары арасында: (солдан) тарзанләр: Симон Каспаров, Соғомон Сејранов, Гурбан Пиримов, гармончу: Тејјуб Дәмиров, Кәрбәләйә Ләтиф (аҗаг үстә дуранлар: солдан) тарзанләр: Зәриф Гајыбов, Әнвәр Мәисуров, һачы Мәммәдов (Москва, 1939-чу ил).

күл», «Турачы», «Вағзалы» кими бир чох ојун һавасыны гармонда ифа едиб вала јаздымышдыр.

Азәрбајҗанда Совет һакимийјәти гурулдугдан сонра Кәрбәләйә Ләтиф Шушада ачылан мусиги мәктәбиндә кәпч пәслин тәлим-тәрбијәси илә мәшгул олмага башлајыр.

Гармончу Ләтиф 1922-чи илдә Иран, Ираг вә Әрәбистан өлкәләринә сәјаһәтә чыхыр. О, классик Шәрг мусигиси илә јахындан таныш олмаг имканы әлдә едир. О, харичи сәфәрдән өз доғма вәтәнинә гајыдан-дан сонра өз билгк вә тәчрүбәсини халгын хидмәтини вермишдир.

Кәрбәләйә Ләтиф Азәрбајҗанда, һәтта Зағафғазияның бир чох шәһәр вә кәндләриндә классик мугамлары мүвәфғәҗийәтлә ифа едәрәк динләҗичиләрин дәрин рәғбәтини газанмышды.

Кәрбәләйә Ләтиф истәдәдлы бир мусигичи кими Шуша, Агдам, Бәрдә драм театрларында узун илләр фәалијјәт көстәрмиш, республика олимпиадаларында дәфәләрлә мұкафата лајиг көрүлмүшдүр. О, 1935-чи илин декабр аяында Бақыда, Азәрбајҗан Шура Чүмһурийјәтинин XV иллији мұнасибәти илә кечирилән 1-чи бәдин өзфәалијјәт олимпиадасында ики гармонда «Бәјәти-Ғачар» вә «Секан» мугамларыны мәһарәтлә чалараг биринчи јери тутмушду. «Коммунист» гәзети бу мұнасибәтлә Ләтиф Әлијевин шәклини вермиш, онун һаггында сәминм сөзләр јазмышды.¹

1939-чу илин октябр аяында ССРП Халг Комиссарлары Совети нәздиндә олан Инчәсәнәт Ишләри Идарәсинин гәрарына көрә Москвада халг мусиги аләтләриндә чалаларың Үмүмтитфаг бахышы кечирилди. Бу бахышда һәм профессионал, һәм дә һәвәскар мусигичиләр иштирак едирдиләр. Кәрбәләйә Ләтиф Үмүмтитфаг бахышында милли мусиги һаваларыны бөјүк усталыгла ифа едиб тәрифнамәҗә лајиг көрүлмүшдү.

О, сәјсиз-һесабыз ел нәғмәләринин мәһир билгичиләриндән бири иди. Ләтиф истәр милли ојун һаваларыны, истәрсә дә мәһнылары әзбәрдән билир, бунларың һәр бирини ајры-ајрылыкта мәһарәтлә чалырды. Тәсадүфи дејилдир ки, мәшһур совет бәстәкары Р. Глиер «Шаһсә-нәм» операсы үзәриндә ишләркән Гарабаға кетмиш вә орада Кәрбәләйә Ләтифин ифасында отуза јахын ел мәһнысы нүмунәсини өјрәнмиш вә јазыб көтүрмүшдүр. Көркәмли бәстәкар Әфрасијаб Бәдәлбәјли исә 1936-чы илдә «Гыз галасы» балетини јазаркән, мәшһур рәғсәсә Гәмәр Алмасзала илә бирликдә Шуша шәһәринә — Кәрбәләйә Ләтифин јанына кедир. Кәрбәләйә Ләтиф онлара Шушаның мәшһур рәғсәселәрини ојун техникасы, милли ојун һавалары һаггында әтрафлы мәлүмат верир.

Кәрбәләйә Ләтиф өз сәнәтинини вурғуну иди. Мәһз она көрә дә өз билгк вә тәчрүбәсини һеч кәсдән әсиркәмәзди. Бу садә, хейрхәһ вә нәчиб инсан һәр кимдә мусигиҗә һәвәс, мејл көрүрдүсә, она гајгыкеш бир мұәллим кими көмәк едәр, өз сәнәтинини сиррини ондан әсиркәмәзди.

Устад гармончу Кәрбәләйә Ләтиф 1944-чү илин декабр аяының 6-да Бәрдә шәһәриндә вәфат етмишдир.

¹ Бах: «Коммунист» гәзети, 20 декабр 1935-чи ил, № 293.